

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

ДУБОВА Наталія Вячеславівна

КОНТРОЛЬ ФАХОВИХ ЗНАНЬ УЧНІВ ЗПО КУЛІНАРНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У сучасному освітньому середовищі поширюється використання інноваційних методів навчання, які ґрунтуються на компетентнісному підході, що вимагає перегляду критеріїв оцінювальних методик саме з точки зору компетентностей майбутнього фахівця. Оцінювання навчальних результатів повинно ґрунтуватися на рівні досягнення попередньо розроблених компетентностей відповідно до фаху. Компетентності, як результат навчальної діяльності учнів ЗПО, формуються передусім на основі опанування змісту програм навчальних дисциплін. Виникає необхідність впровадження різних підходів в оцінюванні результатів навчальної діяльності, які дадуть можливість отримання цілісного результату якості освіти.

Більшість педагогів, такі як А. Алексюк, Ю. Бабанський, Б. Бітінас, К. Інгенкамп, В. Оконь, І. Підласий, І. Харламов, підкреслюють особливу значущість контролю для здійснення освітнього процесу в сучасних умовах.

Проаналізувавши наукові доробки зазначених учених, ми дійшли висновку, що процес формування контролю фахових знань учнів кулінарного профілю ЗПО є ціленаправленим і організованим процесом оволодіння ними багатофункціональними вміннями самоконтролю та стійкими якостями самокорекції необхідних фахових знань у результаті усвідомленого, планомірного спостереження та фіксації рівня набуття ними соціального досвіду, опанування програмного матеріалу, оволодіння теоретичними і практичними знаннями та формування в них певних особистісних та професійних рис [3].

Викладання дисциплін у ЗПО спрямовується на оволодіння майбутніми кваліфікованими робітниками теоретичними основами технологій виробництва, певними видами практичних робіт. Під час перевірки знань звертають серйозну увагу на ступінь засвоєння учнями навчального матеріалу загально-виробничого характеру, тому що недостатньо якісне його викладання може спричинити фрагментарне, без елементів узагальнення, засвоєння спеціального навчального матеріалу.

Вибір методів перевірки знань залежить також від особливостей навчального матеріалу, наприклад, від того, який він носить характер: теоретичний чи практичний.

Елементи навчального матеріалу у спеціальних предметах істотно відрізняються за своїм складом, що вимагає певної уваги при проведенні перевірки знань. Так, у навчальний матеріал дисципліни «Харчові технології» включено не лише теоретичні та практичні відомості інструкційно-технологічного характеру (про виконання виробничих операцій і техніко-технологічних процесів), а й такі питання як: організація виробництва, безпека

праці, використання машин, механізмів, естетика, економіка, нормування, гігієна праці, промислова санітарія. Включено також елементи знань загальноосвітнього характеру, головним чином, з природничо-наукових дисциплін (фізики та хімії). Всі ці відомості необхідні для виконання технологічного процесу у реальних виробничих умовах.

Під «методами контролю» будемо розуміти способи отримання зворотного зв'язку у навчальному процесі. До методів контролю належать: спостереження, опитування (усне, письмове або комбіноване), аналіз продуктів діяльності (диктант, схема, тощо), бесіда, експертиза, анкетування, інтерв'ю, діагностика, дослідження, рейтинг, облік тощо. За сучасних умов перевагу віддають урізноманітненню контролю, тобто використанню і комбінуванню різних його видів та форм [1].

Перевірку знань педагог проводить регулярно: як в процесі вивчення нового матеріалу, так і під час його закріплення, повторення, систематизації. Враховуючи результати перевірки, педагог може вносити корективи в плани нового навчального матеріалу. Виявленню знань на уроках відводиться різний навчальний час (урок, наприклад, може бути проведено з використанням лекції, бесіди, в формі лабораторно-практичних занять, дискусій тощо).

Обґрунтований відбір методів навчання є необхідним для всіх основних елементів цього уроку: повторення попереднього матеріалу, вивчення нового і його закріплення. Результати перевірки знань залежать від методів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Якщо повідомлення нових знань здійснюється шляхом лекції, то перевірка засвоєння навчального матеріалу проводиться за скорочений час, при цьому доцільніше було б урізноманітнити діяльність учнів з метою їх активізації. На уроках спеціальної технології педагог може прочитати лекції, що присвячені певним технологічним процесам. У кожному окремому випадку мають бути обрані відповідні методи перевірки засвоєного матеріалу.

Практикою доведено, що навчальний матеріал, який було викладено на теоретичній лекції, учнями ЗПО сприймається недостатньо. Тому лекції рекомендовано супроводжувати демонстрацією навчально-наочних приладь. Для більш якісного засвоєння навчального матеріалу учнями, необхідно навчити їх прийомам ефективної навчальної роботи, вони мають навчитися виділяти головний зміст, уміти коротко його сформулювати, занотувати у зошиті тощо. Перевірка знань, особливо у фронтальній формі, дозволяє виявити типові помилки учнів, ужити відповідні заходи щодо їх подальшого запобігання. З цією метою вони проводять поглиблене пояснення важко засвоюваного навчального матеріалу [3].

Засвоєнню навчального матеріалу сприяє організація діяльності учнів з використанням мережі Інтернет, довідкових, архівних, бібліотечних літературних джерел. Урок, на якому повідомлення нових знань побудоване за допомогою бесіди, є достатньо ефективним при вивченні багатьох тем спеціальних предметів. Навчальний матеріал цих предметів має практичну

спрямованість, тому що процеси про які йдеться мова у повідомленнях, пов'язані з конкретними відчутними на дотик результатами виробництва.

Під час бесіди виникає контакт між учнями і педагогом, уся група зацікавлена темою бесіди, бере у ній активну участь. Педагогу рекомендується поставити перед учнями запитання, які спрямовані не лише на перевірку засвоєння ними нового навчального матеріалу, а і на встановлення рівня знань, сформованих у них раніше. Виникає необхідність залучати учнів до використання на уроках знань і набутого життєвого досвіду. На таких уроках учні самостійно доповідають, задають питання однокласникам, знають правильну відповідь, відстоюють власну думку. Активність учасників бесіди залежить від питань, від умінь педагога заохотити групу в спілкування, впродовж якого можна вирішити багато питань з перевірки знань учнів [4].

Під час проблемно-пошукової бесіди учням дозволяється використовувати Інтернет, додаткову літературу, щоб самостійно накопичувати особистий багаж знань. Вирішенню завдань навчання і виховання учнів ЗПО, які пов'язані з перевіркою професійних знань і умінь, значною мірою сприяє проведення уроку-бесіди із запрошенням наставників, досвідчених робітників. Запрошуючи їх на урок, педагог заздалегідь узгоджує з ним тему бесіди, яка може буде пов'язана, наприклад, з раціональними методами виконання тих або інших видів робіт, сучасними способами їх організації, використання нових пристроїв і механізмів тощо [2].

Оцінювання результатів проектної діяльності учнів ЗПО також може виступати однією з форм контролю знань. Систематичне спостереження і контроль за виконанням проекту, заохочування учнів позитивною підтримкою, наголошенням на помилках і встановленням причин їх виникнення, спонукають учнів до сумлінного виконання роботи, формують у них позитивні морально-вольові якості, такі як: самостійність, організованість, наполегливість, старанність, здібність подолання труднощів, ініціативність тощо. Оцінка проекту має носити інтегративний характер, поєднання оцінки усіх етапів його виконання відбувається на підставі обраних критеріїв, для цього педагогу потрібно вести відповідні записи.

Описані вище традиційні методи організації навчання та контролю, пройшовши багаторічну апробацію, хоч і потребують відповідного оновлення, але ґрунтовно сприяють виникненню та удосконаленню нетрадиційних, до яких належать тестові і програмовані (комп'ютерні) методи.

Список використаних джерел:

1. Дубовицька, Т.Д. Діагностика рівня професійної спрямованості учнів. Психологічна наука і освіта. 2004. № 2. С.82–86.
2. Капченко Р. Л., Десненко М. І. Вхідний контроль як засіб підвищення якості професійного навчання. Ринок праці та зайнятість населення. 2012. № 1. С. 23–26.
3. Паламарчук В. І. Формування базового мінімуму знань, умінь і навичок учнів ПТУ : посібник для викладачів і майстрів ПТУ. Київ. 1996. 123 с.
4. Ромащенко І. Контроль знань, умінь і навичок студентів у вищому

навчальному закладі як засіб управління процесом навчання. Молоді і ринок. 2012. № 2 (85). С. 90–93.

ЄВТУШИНА Тетяна Олександрівна

УКРАЇНСЬКИЙ ПІСЕННИЙ ДИСКУРС ВЕСНИ 2022 РОКУ ЯК ПРАКТИЧНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ У ВИШІ

Нині навчальний простір вишу передбачає використання сучасних методів та форм організації освітнього процесу.

На основі практичного досвіду викладання сучасної української літературної мови (синтаксис) та української мови за професійним спрямуванням з'ясовано, що потрібно враховувати ідеї антропоцентричної парадигми, орієнтованої на особистість здобувача вищої освіти з його комунікативними й пізнавальними потребами, актуалізувати культурно-орієнтовані підходи до навчання мови.

Під час формування фахових компетентностей у здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти історико-філологічного й соціально-гуманітарного факультетів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» ефективним практичним методом навчання є використання пісенного дискурсу весни 2022 року. Це вдосконалює здатність аналізувати мовні одиниці та явища, оперувати виражально-стилістичними можливостями української мови, розвиває розумову діяльність, стимулює творчу активність, допомагає вірити, що *життя переможе*.

Український пісенний дискурс останніх ста п'яти днів нашого незламного життя репрезентує наслідки повномасштабного вторгнення росії в Україну, володіє потужним і впливовим ресурсом відтворення ключових культурних цінностей і концептів, апелює до віри в майбутнє України, виховує та об'єднує націю, залишається в активній пам'яті не лише українців, а й світової спільноти.

Під поняттям «пісенний дискурс» доцільно розуміти багатокомпонентне явище, що поєднує вербальний і музичний компоненти; це продукт суспільно й ситуативно обумовленої комунікації під впливом екстралінгвістичних характеристик ситуації спілкування. У процесі взаємодії один з одним вербальний і невербальний компоненти «забезпечують цілісність та зв'язність тексту, його комунікативний ефект» [3, 91].

Трактування пісенного дискурсу регламентують такі його характерні ознаки: комунікативна ситуація, її жанрове втілення та різні концептуальні структури, за допомогою яких автори й виконавці емоційно впливають на реципієнтів, формують їхні соціальні позиції та ціннісні орієнтири.

Значущим компонентом українського пісенного дискурсу періоду повномасштабного вторгнення росії в Україну є прецедентні феномени – релевантні колективні компоненти знань.